

SVENSK MINORITETSPOLITIK

På jakt efter jämställdhetsfrågan

JENNIE SPETZ

I mitt jobb som utredare på Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen (Isof) ingår att följa den språkpolitiska utvecklingen i Sverige. Åtgärder och initiativ för att revitalisera de nationella minoritetsspråken är en central del av den svenska språkpolitiken. Som handläggare på en statlig myndighet är det alltså utifrån ett förvaltningsperspektiv jag närmar mig frågan om genusaspekter i minoritetsspolitiken.

Redan inledningsvis måste jag erkänna att jag gör det med en ganska tydlig olustkänsla. Under det decennium jag arbetat som språkpolitisk utredare kan jag utan omsvep konstatera att genusrelaterade frågor inte upptagit någon stor del av min arbetstid. Vid de tillfällen det förekommit könade perspektiv i direktiv till utredningar eller i myndighetsuppdrag har det handlat om att man adderat ett jämställdhetsperspektiv på redan formulerade infallsvinklar, snarare än att minoritetsspolitiska satsningar utgått från genusaspekter.

Att just jämställdhetsfrågor inte stått i centrum för mitt arbete som språkpolitisk byråkrat är knappast en slump. Under de drygt tio år som gått sedan minoritetsslagen, *Lag (SFS:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*, trädde i kraft, har jämställdhets- och genusfrågor levt en undanskymd tillvaro inom den officiella språkpolitiken.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget, som sedan 2010 har regeringens uppdrag att följa minoritetsspolitikens utveckling, publicerar årligen en rapport som redovisar de insatser som kommuner, regioner och statliga myndigheter genomfört under året för att främja de nationella minoriteternas språk och kulturer. Insatser med fokus på jämställdhet har i princip inte nämnts i rapporterna under dessa första tio år. En del av förklaringen kan nog vara att redovisningens fokus ligger på hur det statsanslag som kommuner och regioner får för sitt minoritetsspolitiska arbete har använts under året,

och de insatser myndigheterna är skyldiga att utföra enligt minoritetslagen. Sådana skyldigheter handlar bland annat om finsk-, meänkieli- och/eller samisktalandes rätt till förskola och äldreomsorg, och om rätten att använda sitt minoritetsspråk i kontakt med myndigheter. Några krav på jämställdhetsåtgärder ingår inte i myndigheternas återrapportering.

Utöver det arbete kommuner och regioner utför, ger regeringen ett antal statliga myndigheter särskilda uppdrag varje år, med fokus på att främja de nationella minoriteterna på olika sätt. Uppdragen är en del av regeringens strategi för att uppfylla de minoritetpolitiska målen. De områden som varit föremål för sådana uppdrag har bland annat varit folkhälsa (Folkhälsomyndigheten, FHM) språkvård (Isof), kulturfrämjande (Kulturrådet), modersmålsundervisning (Skolverket) och så vidare. Med få undantag har sådana uppdrag inte involverat jämställdhets- eller genusaspekter.

En av de statliga myndigheter som dock fått ett uppdrag kopplat till nationella minoriteter och jämställdhet är MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor). MUCF har på regeringens uppdrag analyserat jämställdhet bland de nationella minoriteterna. I återrapporteringen till uppdraget *Jämna steg. Jämställdhet bland nationella minoriteter* (MUCF 2010) vittnar man om att jämställdhetsdiskussionerna inte är särskilt väl utvecklade inom minoriteternas organisationer, möjligen med undantag för samerna som har en organisatorisk struktur kring arbetet med jämställdhetsfrågor inom Sametinget. Några av slutsatserna i rapporten är dels att det behövs mötesplatser för att diskutera jämställdhetsfrågor, dels att varje minoritet själv behöver identifiera vilka genus- och jämställdhetsfrågor som är relevanta för den egna gruppen.

Inte heller i de statliga utredningar som regeringen tillsatt inom det minoritetpolitiska området under det senaste decenniet har jämställdhetsfrågor varit centrala. Utredningarna har istället fokuserat på minoritetspolitikens ödesfråga, nämligen hur de nationella minoriteternas språk och kulturer ska kunna överleva och tas i bruk av kommande generationer. I direktivet till den omfattande utredning som lades fram 2017 – *Nästa steg? SOU 2017:60* – med uppgift att se över minoritetslagstiftningen, ingick dock att analysera minoritetspolitikerna från ett jämställdhetsperspektiv. Någon sådan analys prioriterades dock inte av utredningen, man konstaterade i stort sett bara att det behövs mer kunskap inom området.

Minoritetspolitik i motvind

Minoritetspolitikens fokus har alltså hittills legat på revitaliseringen av de nationella minoriteternas språk och kulturer. Antalet talare har för samtliga

språk minskat för varje generation och är för många av språken nu nere på kritiskt låga nivåer. Samtidigt är minoritetspolitik ett ungt politikområde i Sverige som ännu inte lyckats bli en integrerad del av svensk politik.

Snarare än att minoritetspolitik inrymt ett eget jämställdhets- eller genusperspektiv har jämställdhetsarbetet i statliga utredningsmaterial snarare framhållits som ett förebildsområde för minoritetspolitik när det handlar om integrering och mainstreaming. En av de huvudsakliga slutsatserna som *Nästa steg*-utredningen från 2017 drog var att minoritetspolitik fortfarande är en isolerad sektor som inte nått samma status som andra mer etablerade identitetspolitiska inriktningar, såsom till exempel jämställdhetspolitiken. I ett annat betänkande som lades fram 2020 – *Högre växel*, SOU 2020:27 – slog man fast att minoritetspolitik har mycket att lära från den jämställdhetsintegrering som sedan 1990-talet varit regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering handlar om att föra in ett jämställdhetsperspektiv i alla delar av beslutsfattande, på alla nivåer. I förhållande till en sådan strategi har minoritetspolitik långt kvar.

Minoritetspolitik står alltså inför svåra utmaningar. Språken dör ut i snabb takt medan minoritetsperspektiven ännu inte fått genomslag i majoritetssamhället och i den svenska kulturpolitiken. Forskning visar att det är avgörande att revitaliseringsåtgärder har stöd i majoritetssamhället för att vara lyckosamma på sikt, eftersom revitalisering i regel kräver reella ekonomiska och politiska åtaganden (Hyltenstam 2020).

Vid Isof har vi genomfört upprepade undersökningar för att följa utvecklingen när det gäller majoritetssamhällets kännedom om de nationella minoriteterna. Våra undersökningar visar att de nationella minoriteterna och minoritetsspråken fortfarande är okända för en relativt stor del av den svenska befolkningen. En undersökning som Sifo-Kantar utförde 2020 på uppdrag av Språkrådet vid Isof, Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget, visade att ungefär en av fyra personer i Sverige inte kan nämna ett enda av Sveriges fem nationella minoritetsspråk. Siffran har varit ungefär densamma sedan den första mätningen 2010. För jiddisch och meänkieli är siffrorna betydligt lägre, bara 14 respektive 19 procent av befolkningen känner till att dessa språk har minoritetsspråksstatus (Isof, Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget 2020).

Även om insatser genomförs för att skydda och främja minoriteternas språk och kulturer är minoritetsgruppernas och minoritetsspråkens existens alltså fortfarande okända för många. Utifrån det perspektivet är det kanske inte så långsökt att anta att fokus i det minoritetspolitiska arbetet under de

första två decennierna snarare legat på att kämpa för sitt existensberättigande än någonting annat, och att mer specifika problemformuleringar utifrån exempelvis könsaspekter, fått stå tillbaka som en följd av detta.

Det europeiska arvet

Men ligger förklaringen till jämställdhetsfrågornas frånvaro enbart i det faktum att de hittills inte prioriterats inom minoritetspolitiken? Troligen inte. Utöver det faktum att minoritetspolitiken är ett ungt och marginaliserat politikområde i Sverige, finns det troligtvis mer komplexa och djupgående förklaringar till jämställdhetsperspektivets osynlighet.

Den svenska minoritetspolitiken uppstod och formulerades nämligen inte enbart utifrån en inhemsk mobilisering och insikter inom svensk politik. Det faktum att Sverige gav fem grupper respektive språk status som nationella minoriteter och minoritetsspråk skedde också som ett resultat av internationella påtryckningar. Den svenska minoritetslagstiftningen utgår i stort från de två konventioner från Europarådet som Sverige ratificerade i slutet av 1990-talet och som trädde i kraft i Sverige vid millennieskiftet:

Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) samt *Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk* (SÖ 2000:3).

Den svenska minoritetsspråkspolitiken är därmed ett resultat av politiska skeenden i Sverige och Europa under senare delen av 1900-talet, och av den diskurs om mänskliga rättigheter som växte fram i det internationella samfundet under efterkrigstiden. Efter krigsslutet fanns en bred uppfattning i Europa om att det behövdes en gemensam reglering för att upprätthålla grundläggande mänskliga rättigheter för individen. I samband med bildandet av bland annat FN och Europarådet upprättades en rad internationella överenskommelser om instiftandet av grundläggande mänskliga rättigheter. Överenskommelserna bestod under de första decennierna i huvudsak av bilaterala fördrag som inte innehöll några uttryckliga skyldigheter för staterna att skydda de inhemska minoriteternas rättigheter.

I takt med ett allt starkare tryck från etniska grupper från och med 1960-talet och framåt blev kravet på kollektiva rättigheter ett sätt att åstadkomma större jämlikhet mellan etniska grupper (Johansson Dahre 2008), och i början av 1990-talet tog Europarådet fram två konventioner till skydd för nationella minoriteter i Europa. Först kom *ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter* som innehåller bestämmelser som garanterar minoriteter en rad grundläggande mänskliga rättigheter och friheter. Några år senare utformades *den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk*, vars syfte är att värna Europas historiska landsdels- och minoritetsspråk som en

del av det gemensamma europeiska kulturarvet. Stadgan innehåller en mängd detaljerade åtaganden som ska främja de nationella minoriteternas utövande av sina språk och kulturer.

Konventionernas huvudsakliga syften var alltså dels att bevara Europas minoriteters kultur och språk som en del av det gemensamma kulturarvet, dels att åstadkomma politisk stabilitet i Europa. Genom att försäkra minoritetsgrupper icke-diskriminering och lika rätt att utöva sina kulturer och att tala sina språk ville man säkra minoriteternas mänskliga rättigheter på samma nivå som majoritetsbefolkningarnas. Genom att skriva på specifika åtaganden för var och en av de erkända minoritetsgrupperna, är konventionerna alltså ett uttryck för kollektiva rättigheter för vissa utvalda grupper (Johansson Dahre 2008).

Europarådets konventioner kan därmed sägas låna tankegodts från två olika diskurser inom forskningsfältet mänskliga rättigheter. I ramkonventionen är den ena av de två idétraditionerna tongivande, det vill säga den inriktning som växte fram under efterkrigstiden. Den dominerande föreställningen var då visionen om universella mänskliga rättigheter utformade efter en allomfattande princip som ansågs frikopplad från specifika politiska, sociala och kulturella kontexter. Dessa rättigheter var framför allt utformade utifrån relationen mellan individ och stat, med FN:s deklaration för mänskliga rättigheter från 1948 som utgångspunkt.

En bärande idé i ramkonventionen är den om minoriteternas jämlikhet, att minoriteternas rättigheter ska upprätthållas på samma nivå som majoritetsbefolkningarnas, i egenskap av individer och medborgare. Detta tar sig uttryck främst i så kallade negativa rättigheter, det vill säga att de ratificerande staterna förbinder sig att inte diskriminera och att inte hindra minoriteterna från att tala sitt språk och utöva sin kultur i offentliga och privata miljöer. De nationella minoriteternas språk och kulturer ska därmed ”skyddas”.

Den andra idétraditionen ger uttryck för kollektiva rättigheter, här inom språk- och kulturområdet, som snarare formuleras utifrån en identitetspolitisk föreställning. Sådana rättigheter är mer framträdande i den europeiska språkstadgan som innehåller detaljerade åtaganden på olika nivåer. Dessa åtaganden innebär ett aktivt främjande genom särskilda satsningar som kommer en hel grupp till godo. Det kan till exempel handla om att staterna åtar sig att erbjuda skolundervisning i språken, att underlätta för utgivning av dagstidningar på de aktuella språken eller att tillhandahålla statligt finansierad språkvård. Den svenska minoritetslagen bygger i stort på innehållet i Europarådets konventioner, dels skyddet för de mänskliga rättigheterna på ett individuellt plan, dels de mer specifika kollektiva rättigheter inom områ-

det språk och kultur för var och en av minoritetsgrupperna. Utifrån ett genusperspektiv har båda inriktningarna uppenbara svagheter i och med att de i stort sett förbiser maktförhållandet mellan män och kvinnor. Ramkonventionens formuleringar om minoriteters rättigheter kan sägas vara könsblind på så sätt att den överhuvudtaget inte tar upp frågan om en könad individ.

I realiteten har mänskliga rättigheter som utgår från individen knappast formulerats utifrån en politiskt, socialt eller kulturellt neutral utgångspunkt. Ramkonventionens kodord är jämlikhet, och i centrum för den jämlikheten står minoritets- och majoritetsindividerna. Ingen motsäger naturligtvis att minoriteten kan vara både man och kvinna, men det finns heller ingenting i konventionstexten som avspeglar att det skulle ha någon betydelse. Genom historien har det dock visat sig att normen är en man: det är mannen som har haft problemformuleringsprivilegiet. I en av de inledande artiklarna i ramkonventionen heter det att

[p]arterna åtar sig att där så är nödvändigt vidta lämpliga åtgärder för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan personer som tillhör en nationell minoritet och personer som tillhör majoritetsbefolkningen. (*Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter*, art. 9)

Det står inte utskrivet i konventionstexten vilka frågor inom de ekonomiska, sociala, politiska och kulturella sektorerna som bör stå i fokus för en sådan jämlikhetssträvan. Historiskt vet vi att kvinnor inom ramen för det internationella arbetet med mänskliga rättigheter inom till exempel FN, fått arbeta hårt för att få upp sina frågor på agendan, ett arbete som i högsta grad fortfarande pågår globalt. Under de första decennierna efter andra världskriget har kvinnor vid sidan av tillgången till ekonomiska och politiska arenor särskilt fört fram rättighetsfrågor som personlig säkerhet (mäns våld mot kvinnor), autonomi, aborträtt, reproduktiva rättigheter och mödravård – frågor som inte från början betraktades som universella mänskliga rättigheter eftersom de formulerades utifrån kvinnors livsvillkor (Nelson och Chowdhury 1994).

För kvinnor som tillhör nationella minoriteter i dagens Sverige är det troligtvis andra frågor som är prioriterade. Men en konvention som sätter utgångspunkten för minoriteters rättigheter och inte explicit formulerar risken för ojämlikhet inom gruppen blir onekligen ett trubbigt verktyg för att föra fram kvinnors rättighetsfrågor inom den svenska minoritetspolitiken.

Ännu mer central ur ett språkpolitiskt perspektiv är dock den andra av

Europarådets två konventioner, den europeiska språkstadgan. Språkstadgans artiklar är mer detaljerade än ramkonventionens och innehåller de specifika åtaganden inom området språk och kultur som varje land åtar sig att uppfylla. Språkstadgans innehåll formuleras alltså som kollektiva rättigheter för var och en av minoritetsgrupperna. Från ett genusperspektiv innebär det en risk att gruppens behov och rättighetsanspråk, samt svaret på dem, baseras på den dominerande parten i gruppen och döljer andra parterns behov. Medan de kollektiva rättigheterna tar fasta på gruppens behov som helhet kan det alltså finnas en risk att eventuella ojämlika förhållanden som råder inom gruppen, och de olika behov och förutsättningar som kan råda för till exempel män och kvinnor som tillhör samma minoritet, inte tas hänsyn till (Crenshaw 1991).

Splittring och gemenskap

Man skulle alltså kunna se det som att det finns en inbyggd risk för könsblindhet i själva strukturen kring de europeiska ländernas erkännande av de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Ett av de kriterier som ramkonventionen ställer för att en minoritet ska kunna erkännas som en nationell minoritet av en stat är att det finns en religiös, kulturell och/eller språklig gemenskap som tydligt skiljer den från majoritetskulturen. Det innebär samtidigt att det finns ett indirekt krav på ett sammanhållande av gruppen, eller åtminstone en sammanhållning kring gemensamma värden. Att minoritetskulturen ska skilja sig från majoritetssamhället innebär också att fokus riskerar att hamna på traditionella sedvänjor, som i sig kan cementera ojämställda förhållanden.

Kanske är det mot den bakgrunden man bör förstå jämställdhetsfrågornas relativa osynlighet inom minoritetspolitik. Det finns ett uppenbart värde för en minoritetsgrupp att hålla sig enad och att hålla tillbaka mekanismer som riskerar intern splittring och försvagande av gruppens sammanhållning. Att framhålla gruppens gemenskap och särdrag har varit en viktig och betydelsefull strategi i gruppernas egen mobilisering för att bli erkända som nationella minoriteter. Ifrågasättande av interna strukturer kan ha fått stå tillbaka för behovet av enighet gentemot majoritetssamhället.

Att bevara traditionella kulturer och språk, som i vissa fall är bärare av samma ojämställda normer som den majoritetskultur de verkat i, och att göra det på ett sätt som inte skapar splittring och försvagning av gruppens krav på kollektiva rättigheter, är komplext. Den statliga utredningen *Nästa steg?* är inne på detta resonemang när den pekar på svårigheterna med den dubbla minoritetsrollen för kvinnor som tillhör en nationell minoritet:

Kvinnor som tillhör en minoritet riskerar dock en dubbel utsatthet på grund av diskriminerande strukturer som missgynnar individen både som tillhörande en minoritet och som kvinna. Det är viktigt att framhålla att kvinnor med minoritetsbakgrund möts av olika problem beroende på till exempel vilken minoritet de tillhör och vilken social bakgrund de har. Inom flera av minoriteterna är traditionella könsroller inte sällan fortfarande förhållandevis starkt förankrade. Det finns tydliga förväntningar på hur en kvinna eller man ska vara och det finns inte stort utrymme att avvika från normerna. (*Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik, SOU 2017:60*: 68)

Samtinget beskriver i sitt aktuella jämställdhetsprogram, senast reviderat 2016, att ett skäl till att det inte funnits någon stark samisk kvinnorörelse kan förklaras med att samiska kvinnors erfarenhet av att jämställdhetssträvan i vissa fall riskerar att stå tillbaka till förmån för samhörighet med gruppen. Förhållandena är troligen relevanta även för övriga minoriteter.

Samiska kvinnor kan ha svårt att agera utifrån positionen som same och samtidigt som kvinna. I många situationer måste kvinnorna underordna sig som kvinnor för att istället betona sin samiskhet. [...] Kvinnor har i första hand agerat som samer för övergripande samiska mål. Detta har medfört att den samiska kvinnan själv bidrar till sin marginalisering och upprätthåller den underordnade positionen i samhället. (*Sametingets jämställdhetsprogram*: 15)

De europeiska grundtexterna från ramkonventionen och språkstadgan utgör basen för den svenska minoritetspolitiken. Det innebär naturligtvis inte att den svenska minoritetspolitiken inte, utöver att uppfylla sina åtaganden utifrån konventionerna, kan välja egna vägar. Ett antal initiativ från regeringens sida de senaste åren visar att det finns en vilja att ta ytterligare steg för att bevara de nationella minoriteternas språk och kulturer. Men de åtaganden som Sverige gjort i de internationella överenskommelserna har ändå satt en tydlig ram som helt uppenbart haft stor betydelse för inriktningen på den officiella språkpolitiken. Bara det konkreta faktum att det inte finns någon punkt i konventionerna som kräver återrapportering i frågor som rör jämställdhet har troligen stor betydelse för att dessa frågor inte får uppmärksamhet. Varken de reella jämställdhetsfrågorna eller genusperspektiven befinner sig därmed i den svenska minoritetspolitikens kärna, utan får nöja sig med att komma in lite från sidan.

Detta kanske inte är hela förklaringen till frånvaron av könsaspekter inom den officiella minoritetspolitiken. Som nämnts tidigare kan en del av förkla-

ringen också ligga i att de minoritetspolitiska perspektiven fortfarande inte lyckats bli helt etablerade inom svensk politik, att rent konkret få in minoritetsperspektiven i beslutsfattande på alla nivåer, och att en lyckad strategi på den punkten kräver tydlighet. Inte minst i de situationer där lokala minoriteter konkret kan utöva inflytande och i bästa fall medbestämmande – vid de så kallade samrådsförfarandena.

Enligt minoritetlagen ska myndigheter utöva samråd med minoriteter i alla ärenden som har betydelse för dem. Vid ett samrådsförfarande i till exempel en kommun möter alltså kommunanställda företrädare för en minoritet för att ta del av minoritetsgruppens synpunkter och behov. Den tid som avsätts för samråd är ofta mycket begränsad och situationen i sig är inte jämlik. Medan den kommunanställda deltar i mötet inom ramen för sin yrkesroll är den person som företräder sin minoritetsgrupp ofta där på ideell basis utanför sitt vanliga arbete, men förväntas ändå vara inläst på många av kommunens ansvarsområden (SOU 2020:27). Kanske är det en romskspråkig förskoleavdelning eller medel till språkkurser för finsktalande personal inom äldreomsorgen som är mest akut i den aktuella kommunen. Oavsett vilka frågor som står högst upp på dagordningen är det rimligt att anta att det finns en press från kommunens sida på att den som representerar minoritetsgruppen ska presentera ett antal få, konkreta och genomförbara förslag vilket kan vara svårt eftersom minoritetsgruppens behov inte ryms inom en sådan ram (se till exempel Svenska kyrkan med flera 2012). Kommunen har dessutom ofta flera minoritetsgrupper att ta hänsyn till. En splittrad behovsbild inom en och samma minoritetsgrupp är troligtvis en komplicerande faktor vid samråd.

Tradition, sammanhållning och jämställdhet

Kanske går det att förstå genusfrågornas nedtonade position och ibland totala frånvaro i den officiella minoritetspolitiken utifrån den här lite splittrade förklaringsmodellen. Troligtvis finns det fler förklaringar. Dessutom har jag hittills inte ens nämnt det självklara faktum att situationen för jämställdhets- och genusfrågor naturligtvis varierar mellan de olika minoritetsgrupperna och inom dem, liksom inom olika organisationer som företräder de nationella minoriteterna.

En annan sak som är viktig att påpeka är att det naturligtvis redan idag pågår jämställdhetsarbete på olika håll inom minoritetsorganisationerna, som kan tjäna som inspiration. Några exempel är den feministiska samiska föreningen *Niejda* och arbetet inom *Sverigefinskt Kvinnoforum*, RKSL. Och visst har det tagits vissa initiativ också på nationell nivå. År 2019 fick Sametinget regeringens uppdrag att kartlägga och analysera det samiska

samhället ur ett jämställdhetsperspektiv, ett uppdrag som slutredovisades våren 2021. Analysen visade bland annat att kvinnor och män verkar inom skilda arenor. Kvinnor är överrepresenterade inom samiska föreningar och organisationer med inriktning mot språk, kultur och utbildning, medan rennäringen fortfarande domineras av män.

Att genus- och jämställdhetsfrågor levt en undanskymd tillvaro i den svenska minoritetspolitikens hittills behöver inte innebära att det måste bli så även framöver. Det verkar inte rimligt att vänta med jämställdhetsarbete tills minoritetspolitikens etablerat sig som politikområde, snarare är jämställdhetsaspekter troligen en del av vägen till dess genomslag. Att införa genusaspekter i revitaliseringsarbetet behöver inte slå undan benen för bevarandet av tradition och kulturarv. Bara i frågan om representation finns många möjligheter till genomlysning utifrån genusperspektiv. Exempel på konkreta undersökningar av representation skulle till exempel kunna vara att undersöka könsfördelningen bland dem som representerar sin minoritetsgrupp i samrådsförfaranden på olika nivåer. Också i den verksamhet som min egen myndighet bedriver när det gäller insamling och bevarande av språk, dialekter, namn och folkminnen gömmer sig otaliga representationsaspekter: Vilka traditionellt kvinnliga respektive manliga praktiker är det som bevaras och återberättas? Vems termer och uttryck får ta plats i ordlistor och förteckningar? Vems kulturella uttryck reproduceras och blir en del av Sveriges kulturarv?

I rapporten från MUCF skriver myndigheten att en viktig utgångspunkt är att minoriteterna själva måste få formulera vilka genusaspekter de tycker är mest prioriterade nu och i framtiden för att skapa en balans mellan tradition, sammanhållning och jämställdhet. Och det är såklart den allra viktigaste utgångspunkten för det framtida jämställdhetsarbetet. Det måste inte se likadant ut i de nationella minoritetsgrupperna och framför allt måste problemdefinitionerna ägas och formuleras av de kvinnor som tillhör var och en av de nationella minoriteterna.

Referenser

Crenshaw, Kimberlé (1991) Mapping the margins. Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review* 43: 1241-1299.

Europeisk stadga om landsdels- eller minoritetsspråk (SÖ 2000:3).
Utrikesdepartementet.

Hyltenstam, Kenneth (2020) Språkrevitalisering i teori och praktik i *Handlingsprogram för bevarande av de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, jiddisch och romska*. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen.

Institutet för språk och folkminnen, Isof, Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget (2021). *Nationella minoriteter 2020*. Stockholm.

Johansson Dahre, Ulf (2008) The politics of human rights. Indigenous peoples and the conflict on collective human rights. *The International Journal of Human Rights* 12(1): 44-46.

Lag (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällefrågor, MUCF (2010) *Jämna steg. Jämställdhet bland nationella minoriteter. Slutrapport av Ungdomsstyrelsens regeringsuppdrag att stödja jämställdhetsarbetet bland de nationella minoriteterna*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:17.

Nelson J Barbara och Chowdhury, Najma (1994). Redefining politics. Patterns of women's political engagement from a global perspective. Nelson J Barbara och Chowdhury, Najma (red) *Women and politics worldwide*. Michigan: Yale University Press.

Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2).
Utrikesdepartementet.

Sametingets jämställdhetsprogram (2016). Antaget av plenum 2016-02-23-25.

SOU 2017:60 *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik*. Kulturdepartementet 2017.

SOU 2020:27 *Högre växel i minoritetspolitiken. Stärkt samordning och uppföljning*. Kulturdepartementet 2020.

Svenska kyrkan, Samiska rådet i Svenska kyrkan, Judiska ungdomsförbundet i Sverige, Judiska centralrådet i Sverige, Romska ungdomsförbundet, Svenska Tornedalingars Riksförbund, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sverigefinländarnas delegation och Sverigefinska riksförbundet (2012) *Våga vara minoritet. En rapport om minoritetsrättigheter i Sverige 2012*.

Jennie Spetz

Utredare på Språkrådet

E-post: jennie.spetz@isof.se